

Тетяна МОНАХОВА

ТИПИ СЕМАНТИЧНИХ ДЕРИВАЦІЙ КОНЦЕПТІВ ДІМ І ДОРОГА В ІДІОЛЕКТІ ВАЛЕРІЯ ШЕВЧУКА

У статті розглянуто типи розвитку лексичних значень концептів «дім» й «дорога» в текстах творів Валерія Шевчука. Виявлено моделі метафоризації іменникових репрезентантів обох концептів.

Ключові слова: семантична деривація, концепт, модель метафоризації, метафора.

Дослідження ідіолекту визнаних і пошанованих письменників національної літератури, особливо сучасного періоду її розвитку, має велике значення, адже дає змогу простежити розвиток самої мови новітнього періоду, проектуючи основні особливості ідіолекту як моделі на мову взагалі. На думку В. Маслової, оскільки поет є виразником тієї чи іншої національної культури, на його когнітивну структуру накладає свій відбиток національна картина світу, яка інтерпретується ним крізь призму індивідуального сприйняття й реалізується через виражальні засоби мови. Будучи кодовим організатором культури, мова репрезентує не тільки «національний дух», за В. Гумбольдтом, але й особливості концептуалізації світу окремою особистістю. Таким чином, мовна картина світу і картина світу, що реконструюється на матеріалі поетичних текстів, співвідносні [4, с. 41 – 42].

Предметом нашого дослідження є концепти *дім* і *дорога* в ідіолекті Валерія Шевчука. Опис концептів *дім* і *дорога* здійснено на матеріалі текстів художніх творів (історичних і соціально-психологічних) Валерія Шевчука. Ключові концепти розглянуто як специфічні характеристики ідіостилю та, відповідно, ідіолекту письменника. Головну увагу зосереджено на іменниковій лінгвальній реалізації цих концептів, дієслівні, прикметникові, прислівникові вияви концептів не розглядалися, оскільки самі концепти є субстантивами.

Пошук нових підходів до вивчення концептів – це загальна проблема, актуальна для сучасної когнітивної лінгвістики. Дослідженням концептів займаються такі дослідники, як: А. Вежбицька [2], В. Іващенко [3], В. Маслова [4], Ю. Степанов [6] тощо.

Новизна нашої роботи полягає у спробі комплексного дослідження ключових для ідіолекту Валерія Шевчука концептів *дім* і *дорога*, зокрема розвиткові їх лексичних значень в ідіолекті письменника.

Ідеальні уявлення про окремі явища реального світу разом із усіма конотаціями, емоційними характеристиками й національними символами (концепт) складають загальне уявлення про світ (*концептуальна картина світу*), яке реалізується мовними засобами, закріплюється в узусі (*мовна картина світу*). Національну мовну картину світу щоразу «малюють» ідеальні мовці, представники духовної еліти нації, мовотворці, кодифікатори мови у своїй творчості й наукових працях (*мова письменника, ідіолект/ідіостиль*). Будь-який ідіолект національного письменника має свою концептосферу, яку творять концепти.

Таким чином, *концепт* є тією ланкою, що замикає це коло когнітивних понять, пронизує всі мисленнево-мовленнєві рівні й пов'язує їх між собою.

Поняття *концепт* синтезує в собі лексикографічну й енциклопедичну інформацію, у його семантиці зливаються денотація й конотація, «найближче» й «найвіддаленіше» значення слова. Основною власне лінгвістичною характеристикою концепту є закріпленість за певним способом мовленнєвої реалізації. Із визнання концепту планом змісту мовного знака випливає, що він включає в себе, окрім предметної (понятійної) і психологічної (образної та ціннісної) співвіднесеності, всю комунікативно значиму інформацію: внутрішньосистемну, прагматичну, етимологічну тощо.

Свої історико-ментальні барокові студії Валерій Шевчук розбудовує за головним стильовим принципом, яким є *парність образів*, контрастність добра-зла, показ постійної внутрішньої боротьби, у протиставленні свідомості й підсвідомості. Очевидною бінарністю виступають концепти *дім* і *дорога*, характерні для всієї творчості письменника, про що свідчать навіть назви його романів «*Дім на горі*», «*Стежка в траві*», «*Привид мертвого дому*» тощо. Концепт *дому* безпосередньо пов'язаний із концептом *дороги*. Це чи не найбільш очевидна кореляція. *Дім* і *дорога* створюють сталу опозицію, яка парадоксальним чином визначає їх сутність. Це відправна й кінцева точка призначення, напрямок руху героїв Валерія Шевчука: чоловіки йдуть із *дому*, щоб повернутися в нього з мандрів; жінки живуть у *домі* постійно, чекаючи на прихід чоловіків.

Ці два *концепти* є базовими для будь-якого соціуму, для всього людства загалом. Їх лінгвокультурну реалізацію зустрічаємо в усіх мовах і всіх культурах світу. В українській мові є чимало фразеологічних одиниць, що презентують ці *концепти*: «зійти зі свого шляху», «здибатися на вузькій стежці», «збиватися з дороги», «загородити комусь дорогу», «уступати комусь дорогу», «піти

второваною стежкою», «йти своїм шляхом»; «казений дім», «повна хата», «картковий будиночок», «твоя хата моєї хаті - троюрідний погріб" тощо.

Для української культури тема подорожування чоловіків має історико-ментальний характер – чумацькі подорожі, козацькі воєнні походи, тривале москалювання далеко від дому – усе це - невід’ємна складова української історії. Так само сакральною є тема дому, берегинєю якого завжди була жінка. Культурно-історична пам’ять створила підґрунтя для існування концептів *дім* і *дорога* в мовно-культурній картині світу українців.

Гастон Башляр відзначає привілейовану сутність *дому* для феноменологічного дослідження глибинних цінностей. «*Дім* для нас – джерело розрізнених образів і разом із тим певне образне ціле» [1, с. 26]. Валерій Шевчук, фактично реалізуючи теорію Г. Башляра, нечасто вдається до детального опису домів, будинків, риж, які зображено в його текстах. Відсутність іменникових репрезентацій інтер’єрів дає змогу виявити в будь-якому житлі, навіть у замку, «первинний принцип мушлі» [1, с. 27]. Філософи називають *дім* «нашим куточком світу», «першосвітом», «космосом». Відчуття захищеності, затишку, внутрішньої гармонії можливе (чи неможливе) у будь-якій *домі*, не залежно від його облаштування, наявності чи відсутності розкошів у ньому. Саме тому однією з когнітивних дефініцій концепту *дім* є «будинок, у якому людина почувається комфортно й захищено», це концептне значення стабільності, сталості.

Концепти *дім* і *дорога* допомагають розбудувати всю тканину роману: зазвичай чоловік, мужчина, іде з *дому*, щоб досягти гармонії з самим собою, а, повертаючись, знаходить її у тому самому *домі*, який полишив. Герої Валерія Шевчука йдуть із дому не через відсутність первинних благ, а через внутрішню порожнечу, спустошеність, сум’яття. *Дім*, що має бути джерелом яскравих спалахів уяви, сховищем пам’яті, потужною силою, що інтегрує людські думки, спогади й мрії, не наповнює їхні душі істиною й натхненням. І хоча *дім* витісняє випадкове, незначиме із життя людини, стверджуючи її в постійності, для героїв Валерія Шевчука він є відправним пунктом у пошуках правди.

У самій структурі концепту всі ці різновиди інформації розподілено за рівнями. Периферійні зони концептів *дім* і *дорога* є специфічними прикметами ідіолекту Валерія Шевчука. Мовленнєві засоби цього рівня концепту набувають додаткових конотативних відтінків основних когнітивних дефініцій, що відбувається завдяки лексико-семантичній деривації.

Символічні значення Шевчукового *дому* значно розширюють словникові дефініції цієї лексики. *Дім* є виміром простору,

системою координат, тобто місцезнаходженням і напрямком руху. Дуже часто *дім* стає пасивним об'єктом, на який певним чином впливають його мешканці. Він виконує генеративну функцію, є чимось на кшталт національності – за належністю чи неналежністю до нього всі люди в романах поділяються на дві категорії: пожилці цього *дому* та чужинці. Сам *дім* – жива істота, яка дихає, живе своїм життям і керує життям людей. *Дім* є загальною темою, лейтмотивом, на тлі якого звучать усі інші події твору.

Периферія концепту *дорога* – найцікавіший матеріал для дослідження, оскільки саме ця зона концепту демонструє ідіолектні особливості прози Валерія Шевчука, показує найвіддаленіші, опосередковані значення концепту *дорога*. Цей рівень концепту сполучає загальномовні елементи: фразеологічні одиниці, й індивідуальні, тобто авторські тропи. Метафоричність може бути створена: 1) за ознакою зовнішньої схожості дороги й інших реалій – *змія дороги, річка-дорога, сине полотно, стежка-павутина, стрічка*; 2) за принципом активізації головної ознаки дороги, наприклад, розміром чи напрямком – *коридор, лабіринти ночі, простір доріг, стежка - маленький ескалатор*; 3) за ознакою матеріалу, з якого зроблено дорогу, чи джерела, з якого вона походить, – *місячні дорожки, сніги*; 4) за характеристикою мети подорожі – *ремінісценція прогулянка із задоволенням і не без моралі*.

Лексико-семантичною деривацією (іноді – просто семантичною) називають два близьких, але не тотожних явища: 1) утворення омонімів у результаті розпаду полісемантичних слів, 2) виникнення у слів нових значень, що призводить або до перетворення моносемантичного слова на полісем, або до розширення структури полісема (це явище частіше називають просто семантичною деривацією); рідше так називають і результат виникнення нових значень – саме явище полісемії. Н. П. Тропініна подає таке визначення цього терміна: «Лексико-семантична (семантична) деривація – це неморфологічний спосіб поповнення словника, що постійно діє в синхронії та має «вихід» у діахронію мови: між утворенням лексико-семантичних варіантів (появою у слів нових значень) і появою гомогенних омонімів немає чіткої межі. Це одне і те ж явище на різних етапах свого існування» [8, с. 19].

Безпосередньо беручи участь у формуванні мовної картини світу, семантична деривація, з одного боку, підтримує її стабільність, і з іншого боку, оновлює й неологізує її. Семантичні інновації утворюються на основі архетипів – моделей високого рівня узагальнення. Архетипічність семантичної деривації зумовлена етнічними стереотипами світосприйняття й відображає константи світосприйняття та його нові вектори [8, с. 294]. За

Юнгом [9], архетип – безпрецедентна, успадкована несвідома форма або образ. Архетип сам по собі – це формоутворювальна здатність, можливість форми.

Говорячи про семантичну деривацію, ми маємо справу з метафоризацією дійсності. Номінація метафоричного типу відбувається на основі стереотипів сприйняття, характерних для етносу. Певні стереотипи світосприйняття породжують відповідні архетипи метафоричної номінації: у етносу є моделі можливих порівнянь, зіставлень, у межах яких і здійснюється процес семантичної метафоризації.

Метафоричність мови є однією з лінгвістичних універсалій, а також базовими властивостями когнітивно-мовного оброблення дійсності [8, с. 228]. Існують різні підходи до моделювання метафори, розроблені як вітчизняними, так і зарубіжними лінгвістами. Вони систематизовані й детально описані в роботах В. Н. Телія [7], Є. А. Селіванової [5] тощо.

Метафора – це перенесення знань із однієї змістової галузі в іншу, в основі якого лежить аналогія. Це троп або фігура мовлення, що полягає у вживанні слова, яке позначає певний клас об'єктів (предметів, осіб, явищ, дій чи ознак), для позначення іншого, схожого з цим, класу об'єктів чи одиничного об'єкта.

Метафора – один із основних прийомів пізнання об'єктів дійсності, їх найменування, створення художніх образів і породження нових значень. Вона виконує когнітивну, номінативну, художню й смислотвірну функції.

У створенні метафори беруть участь чотири компоненти: дві категорії об'єктів і якості кожної з них. Метафора відбирає ознаки одного класу об'єктів і застосовує їх до іншого класу чи індивіда – актуальному суб'єктові метафори. Характеристика тієї категорії об'єктів, що позначені метафорою, національно специфічна. Вона може належати фондові загальних уявлень про світ носіїв мови, міфології чи культурній традиції.

Із часів Аристотеля метафору розглядають як скорочене порівняння: тобто це порівняння, із якого виключені предикати схожості (*схожий, нагадує* тощо) й компаративні сполучники (*як, ніби, мов, немовби* тощо). Разом із ними усунуто підстави порівняння, його мотивування, обставини часу й місця, а також інші модифікатори. Метафора виявляє постійне, глибинне подобиство.

Метафора наближає об'єкти, що належать до різних класів. Її сутність визначено як категоріальний зсув. Вона заперечує належність об'єкта до того класу, у який він входить, і включає його в категорію, до якої він не може бути віднесений на раціональному підґрунті. Зіставляючи об'єкти, метафора їх

протиставляє.

Сутність поетичної метафори часто вбачають у зближенні дуже далеких класів об'єктів. Взаємодія двох різних класів об'єктів і їх властивостей створює основну ознаку метафори – її подвійність. У семантичну структуру метафори входять два компоненти – її значення (властивість актуального суб'єкта метафори) й образ її допоміжного суб'єкта. Образ класу й сукупність характерних для нього ознак дають ключ до сутності суб'єкта метафори. Образна метафора виконує функцію характеризування.

Метафора не виходить за межі конкретної лексики, коли до неї вдаються в пошуках імені для певного класу реалій. Метафора в цьому разі є ресурсом номінацій. Вторинна для метафори номінативна функція служить для створення імен класів предметів та імен осіб. Семантичний процес у кінцевому результаті зводиться до заміни одного образного (дескриптивного) значення іншим. Щоб уникнути двозначності, цей тип метафори прагне увійти до мікроконтексту, що пояснює її предметну співвіднесеність. Стверджуючись у номінативній функції, метафора втрачає образність. У такому разі вона є технічним прийомом добування нового імені зі старого лексикону.

Виділяють основні типи мовної метафори: 1) *образна* метафора, що є наслідком переходу ідентифікаційного (описового) значення в предикатне (те, що характеризує) й служить розвитку синонімічних засобів мови; 2) *номінативна* метафора (перенесення назви), що полягає у заміні одного описового значення іншим, і є джерелом омонімії; 3) *когнітивна* метафора, яка виникає в результаті зсуву, у сполучуваності предикатних слів, і створює полісемію; 4) *генералізаційна* метафора (як кінцевий результат когнітивної метафори), що стирає в значенні слова межі між логічними порядками і створює предикати найбільш загального значення.

Природне для себе місце метафора знаходить у поетичному (в широкому значенні) мовленні, у якому вона апелює до уяви, а через неї до розуміння життя й сутності речей. Метафору споріднюють із поетичним дискурсом такі риси: актуалізація далеких і неочевидних зв'язків, нероздільність образу й смислу, дифузійність значення, допустовість різних інтерпретацій, ліквідація мотивувань і роз'яснень. Метафора ґрунтується на принципах функціонування поетичного слова, що компенсують відмову від мотивувань єдністю й точністю вибору. Породжена уявою метафора завжди – прямо чи непрямо – співвіднесена з дійсним світом. Це відрізняє її від символу, який часто отримує трансцендентні смисли. Метафора поглиблює розуміння метафори, що сприймається чуттєво, але не відводить за її межі.

Процес семантичної деривації метафоричного типу досліджуваних концептів становить великий дослідницький інтерес, оскільки унаочнює ідіолектні особливості прози Валерія Шевчука.

Лексико-семантична деривація обох концептів, або процес метафоризації значень іменникових репрезентантів відбувається за низкою моделей. Беручи за взірць мультипарадигмальне дослідження семантичної деривації Н. П. Тропіної [8], виділяємо такі моделі:

1. Антропоморфна модель метафоризації, за якої концепти *дім* і *дорога* зіставлено з поняттям *людина*. Найбільш загальний і найбільш давній стереотип світосприйняття ґрунтується на поділові всіх реалій світу на живу й мертву природу. Стереотип сприйняття неживе-живе реалізовано як антропоморфізм і зооморфізм. Антропоморфна модель представлена такими іменниковими репрезентантами концепту *дім*, як *цегляний велетень* і *сімейна спілка*, кожен із яких має позитивні конотації. Якщо перший репрезентант, *велетень*, є антропонімом, що має значення «величезна на зріст і могутньої сили людина в народних повір'ях і легендах», то другий репрезентант, *сімейна спілка*, виявляє своє антропоморфне значення не через іменник *спілка*, а завдяки прикметникові *сімейна*. Сім'я – це невід'ємна частина духовного існування людини, саме тому цей репрезентант зараховуємо до антропоморфної парадигми.

2. Зооморфна модель метафоризації, за якої концепти *дім* і *дорога* зіставлено з поняттям *тварина* за певною неназваною ознакою. Зооморфна модель метафоризації іменникових репрезентантів обох концептів презентована такими метафорами: *барліг*, *гніздо*, *родинне гніздо*, *парубоцька нора*, *конура*, *змія дороги*, *стежка-павутина* тощо. Серед них лише *змія дороги* є власне зоонімом, решта репрезентантів – це опосередковані до тваринного світу номінації, які здебільшого називають природне місце існування тварин і птахів (*барліг*, *гніздо*, *нора*), штучне, зроблене людиною місце для проживання тварини (*конура*) й продукт діяльності самої тварини (*павутина*).

3. Технократична модель метафоризації, за якої два досліджувані концепти можуть бути зіставлені з результатами техніко-виробничої діяльності людства, продуктами людської цивілізації. Цей термін був запропонований Н. П. Тропіною: «Стереотип сприйняття, за якого все навкруги й себе саму людина сприймає як дещо технічне, як певний механізм, а свої дії, вчинки, якості – як дії та якості техніки, ми пропонуємо називати технократичним, а метафору, що ґрунтується на основі такого світосприйняття, і метафоричну номінацію, відповідно,

технократичною метафорою і технократичною номінацією» [8, с. 259 – 260]. Технократична модель метафоризації презентована такими іменниковими репрезентантами концепту *дім*: *башта слонової кості, капсула, стіна-екран, стерильна порожнеча, мішок, залізний мішок, хатини-вози, хатини-криївки*, і такими іменниковими репрезентантами концепту *дорога*: *синє полотно, стежка-маленький ескалатор, стрічка, коридор* тощо. Серед виявлених іменникових репрезентантів цієї метафоризаційної моделі розрізняємо:

– будівельно-технократичну модель, іменникові репрезентанти якої мають лексичне значення будівель чи їх частин: *башта слонової кості, коридор*;

– автотехнократичну модель, що продукує назви приладів: *стіна-екран, стежка-маленький ескалатор*;

– виробничо-технократичну модель – назви результатів людської праці, такі як: *залізний мішок, мішок, синє полотно, стрічка, хатини-вози, хатини-криївки*.

4. Науково-інтелектуальна модель. Інтелектуалізація мовної картини світу зумовлена змінами в образі світу, притаманному етносові. Після науково-технічної революції слов'янський соціум пройшов стадію індустріального суспільства й став суспільством постіндустріальним. Ці процеси вплинули на мовну картину світу: вона перестає бути «наївною», набуває наукових рис, відбувається її «інтелектуалізація».

Інтелектуалізація мовної картини світу має кілька напрямів. По-перше, бурхливо розвиваються терміносистеми різних наук. По-друге, у мові збільшується обсяг одиниць із абстрактним значенням, утворених, у тім числі, і способом семантичної derivaції. По-третє, терміни набувають широкого вживання за межами професійного спілкування, стають знайомими й зрозумілими широкому колу грамотних людей. По-четверте, розповсюджується процес детермінологізації – перехід термінологічної лексики з терміносистем до загальнонаціонального фонду, що супроводжується перебудовою їх семантики [8, с. 287 – 288]. Типовими науково-інтелектуальними метафорами є іменникові репрезентанти *капсула й стерильна порожнеча*, де перший іменниковий репрезентант називає оболонку з певного матеріалу для зберігання, захисту внутрішнього вмісту чого-небудь, а науковий характер другого іменникового репрезентанта виражено через прикметник *стерильна*.

5. Культуроморфна модель метафоризації, за якої концепти *дім* і *дорога* поставлено у відношення аналогії до певного артефакту духовної чи матеріальної культури, міфологічного чи релігійного уявлення людей про щось. Культуроморфна модель

метафоризації була реалізована в таких іменникових репрезентантах, як, наприклад, *пекло* (концепт *дім*) і *лабіринти ночі* (концепт *дорога*). Пекло, за релігійними уявленнями, є місцем під землею, куди потрапляють душі померлих грішників для вічних мук. В ідіолекті Валерія Шевчука цей іменниковий репрезентант номінує сім'ю, в якій панує психологічний дискомфорт і напруження. Первинне значення іменникового репрезентанта *лабіринт*, за давньогрецькою легендою, – це палац із величезною кількістю приміщень і заплутаних ходів, що його збудував Дедал на острові Крит. Далі це значення розвинулося й об'єднало в собі семи концептів *дім* і *дорога*. Нині його значення – дуже складне, заплутане розташування приміщень, переходів, доріг, алеї у парку тощо. У творах Валерія Шевчука *лабіринт* є назвою незнайомих, заплутаних нічних вулиць.

6. Топоморфна модель метафоризації – це зіставлення концептів *дім* і *дорога* з будь-яким місцем поселення людей, фактом топосу. Топоморфна модель метафоризації є видовим поняттям до просторової номінативної метафори. Просторова номінативна метафора – сприйняття й номінування найрізноманітніших галузей життя через зіставлення їх із тривимірним фізичним простором і просторовими орієнтирами. Н. П. Тропініна називає такі моделі метафоричної номінації, що ґрунтуються на просторовому світосприйнятті: «простір – час», «простір – соціальні відношення й характеристики», «простір – чуттєво-емоційна й інтелектуальна сфери», «простір – діяльність людини й об'єкти діяльності людини», «простір – складні поняття соціального й ментально-психічного життя» тощо [8, с. 256].

Ми конкретизуємо поняття «простір», співвідносячи його з поняттям «топос», «географічне місце проживання людини». Ця модель об'єднує іменникові репрезентанти *гавань*, *тихе царство*, *місце для сталого прожитку*, *острів-замок*, *тісне та скорбне місце*, *простір доріг*.

7. Біоморфна модель метафоризації – це уподібнення неживої природи й людини природним явищам. Ця модель продукує такі іменникові репрезентанти концепту *дім*, як *річка-дорога*, *сніги*, і концепту *дорога* – *місячні доріжки* тощо.

Окремо від інших репрезентантів стоїть перифраз-ремінісценція *прогулянка із задоволенням і не без моралі*, що є описовою конструкцією.

Слід додати, що ілюкутивний матеріал ідіолекту Валерія Шевчука, окрім метафоризації, продуковано ще одним способом – метонімізацією лексичних значень іменникових репрезентантів.

Метонімія – це всі види вербального зміщення, що ґрунтуються на просторово-часовій, причинно-наслідковій тощо суміжності

референтів. Знаходимо такі метонімічні назви концепту *дім*: *комірчина; купа цегли, дощок, балок; куток; сірі мури; сірі стіни; руїни*. Серед них тільки метонімія *куток* має позитивну конотацію, решта репрезентантів – негативну.

Ступінь активності кожної моделі в ідіолекті Валерія Шевчука неоднакова: найпродуктивнішою є технократична модель метафоризації, а найпасивнішими – антропоморфна й культуроморфна моделі.

Література:

1. Башляр Г. Избранное: Поэтика пространства / Пер. с франц/ Г. Башляр. – М.: «Российская политическая энциклопедия» (РОССПЭН), 2004. – 376 с.

2. Вежбицкая А. Семантические универсалии и описание языков А. Вежбицкая. – М.: «Языки русской культуры», 1999. – 780 с.

3. Іващенко В. Термін концепт у психолінгвістичному осмисленні/ В. Іващенко // Українська термінологія і сучасність: Зб. наук. праць. – К.: КНЕУ, 2003. – Вип. V. – С.211 – 217.

4. Маслова В. А. Поэт и культура: концептосфера Марины Цветаевой: Учебное пособие / В. А. Маслова. – М., 2004. – 256 с.

5. Селиванова Е. А. Когнитивная ономазиология: Монография Е.А. Селиванова. – Киев: Фитосоциоцентр, 2000. – 248 с.

6. Степанов Ю. С. Константы. Словарь русской культуры Ю.С. Степанов. – М.: Академический проект, 2004. – 824 с.

7. Телія В. Н. Метафоризація і її роль в створенні російської мовної картини світу. В. Телія // Роль людського фактора в мові. Мова і картина світу. – М.: Наука, 1988. – С. 173 – 204.

8. Тропина Н. П. Семантическая деривация: мультипарадигмальное исследование (монография). – Херсон: Изд. ХГУ, 2003. – 336 с.

9. Юнг К. Г. Архетип и символ. – М.: Ренессанс, 1991. – 304 с.

This article deals with the types of lexical meanings of the concepts «house» and «road» in Valery Shevchuk's texts. The metaphorization models of the both concepts' substantival representatives are explored.

Key words: semantic derivation, concept, metaphorization model, metaphor.